

7. Луцишин З.О. Фінансові стратегії на світовому енергетичному ринку / З.О. Луцишин, О.І. Дікарєв // Світ фінансів. – 2009. – № 3. – С. 40-55.
8. Griffin J.M. OPEC Behavior: A Test of Alternative Hypotheses / J.M. Griffin // American Economics Review. – 1985. – Vol. 75(5). – Pp. 954-963.
9. Hansen P.V. The Market Power of OPEC 1973-2001 / P.V. Hansen, L. Lindholt // Research Department of Statistics Norway, Discussion Paper, 2004. – 385 p.
10. Закон України "Про природні монополії" від 20.04.2000 р., № 1682-III, зі змінами і доповнен. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>
11. Економічна енциклопедія. – У 3-ох т. – Т. 2 / ред. кол.: відп. ред. С.В. Мочерний та ін. – К.: Вид. центр "Академія". – 2000. – 847 с.
12. Chao-Wei L. Singapore's Export Promotion Strategy and Economic Growth / L. Chao-Wei // Working paper. – 2001, March. – № 116. – 18 p.

Когут О.И. Анализ экономической модели мирового рынка нефти

Рассмотрены и описаны основные рыночные модели, которые встречаются в экономической науке, а именно модели монополии и олигополии, поскольку они являются более приближенными к мировому рынку нефти. Обобщена теоретическая база для анализа мировых рынков и определения типа модели рынка. Проанализированы основные механизмы и принципы олигополии, описаны основные пять форм монополии, и приведены примеры из истории развития и функционирования мирового рынка нефти.

Ключевые слова: монополия, олигополия, рыночная структура, конкуренция, картель, тайный сговор, ценовые войны.

Kogut O.I. Analysis of economic model of word oil market

The main market models: monopoly and oligopoly, as they are more close to word oil market, are described in the paper. In the article are made the theoretical framework for the analysis of global markets and determination of the type of market model. The basic mechanisms and principles of oligopoly, five forms of monopoly and follow their examples in the history of the development and functioning of the world oil market are described.

Keywords: monopoly, oligopoly, market structure, competition, cartel, collusion, price wars.

УДК 336.77

*Доц. О.Я. Маліновська, канд. екон. наук;
аспір. Н.Л. П'ятниця – Львівська державна фінансова академія*

ПРОБЛЕМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ У ПІСЛЯКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Розглянуто проблеми забезпечення кредитоспроможності підприємств агропромислового комплексу України в післякризовий період. Досліджено динаміку кредитування сільськогосподарських підприємств в Україні. Проаналізовано низку недоліків державного регулювання фінансування підприємств АПК. Запропоновано напрями покращення кредитоспроможності підприємств агропромислового комплексу на основі співпраці держави, банківських установ та суб'єктів діяльності АПК.

Ключові слова: господарська діяльність, підприємства агропромислового комплексу, кредитоспроможність, лізинг, соціальне партнерство.

Постановка проблеми. В період, коли економіка України зазнала потужного удару під впливом світової фінансової кризи, найбільш незахищеним та вразливим видом економічної діяльності виявилось сільське господарство. Незважаючи на те, що саме на післякризовий період припало завершен-

ня реформування аграрного сектора економіки України на ринкових засадах, це, на жаль, не сприяло стабілізації й підвищенню ефективності аграрних формуваль. Залишається актуальною проблема зниження ефективності сільськогосподарського виробництва галузі продовольчої безпеки та зростання імпортової залежності агропродовольчого ринку країни. Хронічний брак фінансових ресурсів у суб'єктів господарювання, передусім обігових коштів у період проведення сільськогосподарських робіт у рільництві, зумовлює істотне зниження оптових цін на продукцію галузі за одночасного зростання роздрібних цін на продовольство.

Ці та інші не менш наболілі проблеми підвищують необхідність залучення у агропромисловий комплекс кредитних коштів не лише вітчизняних, але і зарубіжних інвесторів, що передбачає необхідність врегулювання кредитного механізму АПК.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні аспекти фінансування та кредитування підприємств агропромислового комплексу широко досліджено у працях вітчизняних учених: В. Андрійчука, О. Данілова, М. Дем'яненка, С. Дем'яненка, П. Лайка, М. Мороза, В. Мессель-Веселяка, П. Саблука, М. Сахацького, В. Ситника, О. Євтуха, С. Колотухи, І. Чапка, О. Гудзь та інших. Серед зарубіжних фахівців потрібно виділити таких авторів: Кузьміна І., Пошкус Б., Нікітіна О., Зорю С., Ш. фон Крамона Таубадела, Ліферта У., Персаунда С., Твітена Л., Кокрана У. та інших.

Проте, незважаючи на численні доробки науковців у цій сфері, невирішеними залишаються питання забезпечення кредитоспроможності підприємств агропромислового комплексу (АПК) України, що є особливо актуальним у післякризовий період.

Постановка завдання. Отже, існує об'єктивна необхідність подальшого дослідження цієї проблеми і розроблення та вдосконалення організаційно-економічного механізму формування кредитоспроможності підприємств АПК.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єктивна необхідність державного кредитування АПК в сучасних умовах зумовлена тим, що надання кредитів є одним із ключових компонентів його стабільного розвитку. Воно включає функціонування системи кооперативних банків, підтримку розвитку кредитних спілок, розроблення умов іпотечного кредитування та мікрокредитування, застосування державного механізму надання пільгових кредитів за схемою компенсації процентної ставки. Система пільгового кредитування аграрних підприємств поширюється на: – цукрові та буряконасінні заводи; – зернозаготівельні та зернопереробні підприємства; – організації споживчої кооперації; – сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, що займаються заготівлею і збутом продукції; – спеціалізовані підприємства з виробництва м'яса свинини та птичого господарства; – підприємства та організації сільськогосподарського машинобудування, що займаються виробництвом і реалізацією сільгосптехніки; – інші підприємства АПК. Ефективність дії цільової програми фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств через систему здешевлення кредитів багато в чому залежить від механізму її практичної реалізації.

Здійснюючи аналіз нових кредитів, спрямованих у підприємства АПК, станом на 4 квартал, зазначимо, що, згідно з офіційними статистичними даними Національного банку України, на кінець року відбулось зростання обсягу кредитування з 4,7 млрд грн у жовтні до 5,1 млрд грн у листопаді, тобто на 1,9 % більше.

Табл. Нові державні кредити, надані за окремими видами економічної діяльності у 2012 р. [4] (за місяць, млрд. грн)

Види економічної діяльності	За місяць, млрд. грн.			За 12 місяців кумулятивно				Середній обсяг за попередні 12 місяців, млрд грн	Залишки на кінець місяця, млрд грн
				млрд грн		зміна, %			
	вересень 2012 р.	жовтень 2012 р.	листопад 2012 р.	жовтень 2012 р.	листопад 2012 р.	жовтень 2012 р.	листопад 2012 р.	листопад 2012 р.	листопад 2012 р.
Усього	100,7	109,0	115,4	1210,0	1232,9	1,4	1,9	100,8	610,5
Сільське господарство	4,8	4,7	5,1	50	51,6	1,9	3,2	4,2	37,3
Промисловість	37,5	32,7	35,5	404,5	406,3	-0,1	0,4	33,7	183
Будівництво	3,7	2,6	2,4	38,6	37,9	1,2	-1,6	3,2	40,3
Торгівля	41,9	51	56,7	559,4	572,9	1,9	2,4	46,6	222,6

Водночас, аналізуючи структуру отриманих кредитних коштів, варто зазначити, що сільське господарство посідає друге після будівництва місце за величиною кредиту, якщо оцінювати його обсяги кумулятивно за 12 місяців 2012 року.

Однак, незважаючи на поглиблений інтерес з боку держави щодо заохочення кредитування підприємств АПК, залишається актуальною проблема підвищення їхньої кредитоспроможності, тобто наявність передумов для одержання кредиту і здатність повернути його. На сьогодні більша частина підприємств АПК не належать до кредитоспроможних, а отже, використовуючи кредитні ресурси, що надає держава або приватні інвестори, замість отримання позитивного фінансового результату в процесі діяльності, зазнають передусім збитків.

До основних проблем, що знижують кредитоспроможність підприємств АПК, належать:

- сільськогосподарське виробництво є низькотоварним, оскільки значна частка продукції (30-40 %) не набуває товарної форми і використовується в натуральній формі в наступних циклах відтворення у вигляді насіння, кормів власного виробництва, молодняку тварин тощо. Нетоварна продукція не проходить стадії реалізації, тобто сільськогосподарське підприємство не одержує вибутку та закладеного у нього прибутку;
- більшість видів сільськогосподарської продукції є предметами першої необхідності й мають низьку еластичність попиту. Крім цього, з метою соціальної стабільності зростання цін контролюється державою, що є також причиною невисоких доходів сільськогосподарських підприємств;

- більшість видів сільськогосподарської продукції є предметами першої необхідності й мають низьку еластичність попиту. Крім цього, з метою соціальної стабільності зростання цін контролюється державою, що є також причиною невисоких доходів сільськогосподарських підприємств.

Гальмує розвиток системи кредитного обслуговування аграрного сектора економіки неврегульованість таких питань як нерозвиненість ринку землі, що унеможливило її використання як застави для отримання кредиту, знос основних засобів, тривала процедура отримання банківського кредиту, недоступність малих і середніх підприємств до фінансових послуг, високі відсоткові ставки. Велике значення для розвитку сільськогосподарського виробництва має державна підтримка. Сьогодні її механізм є малоефективним і не дає змогу задовольнити всі потреби аграріїв [3, с. 155].

Зважаючи на комплексний характер означених проблем, вважаємо, що покращити цю ситуацію та підвищити конкурентоспроможність підприємств АПК, а отже і рівень їх кредитоспроможності є можливим за рахунок впровадження передового світового досвіду розвинених країн, пріоритетом яких є розвиток сільського господарства. До таких заходів потрібно насамперед віднести налагодження системи соціального партнерства між банківськими установами та підприємствами АПК з метою спрощеної процедури кредитування. Однак ця процедура не повинна бути односторонньою, а тому підприємства аграрного комплексу потрібно здійснити максимально всі заходи, щоб довести, що вони спроможні повною мірою скористатися взятими у борг коштами, надавши надійну заставу, та вчасно їх повернути. А банківські установи повинні максимально враховувати особливості сільськогосподарського виробництва під час надання кредитів. Ці відносини повинні бути під керівництвом держави, якій відведена важлива роль у забезпеченні інтересів суб'єктів цих відносин.

Не менш важливим аспектом підвищення кредитоспроможності вітчизняних підприємств АПК є застосування операцій лізингу. Зазначимо, що із метою розвитку лізингових відносин в АПК було створено Державний лізинговий фонд. Фінансові ресурси фонду формуються за рахунок бюджетних відрахувань і використовуються виключно на закупівлю вітчизняної сільськогосподарської техніки та двигунів до неї. Перелік підприємств, а також частку комплектувальних українського виробництва в техніці визначає Державна міжвідомча рада. Однак переваги лізингу ще недостатньо оцінені в Україні, що пов'язано із багатьма причинами, зокрема недосконалістю законодавчої бази та організаційно-економічного механізму лізингу, нестабільністю макроекономічної ситуації, кризовим станом АПК тощо.

Висновки. Незважаючи на велику кількість досліджень, пов'язаних із залученням кредитних ресурсів у агропромисловий комплекс, залишається проблемою забезпечення стійкої кредитоспроможності підприємств АПК, що особливо загострилась у посткризовий період. Згідно з затвердженою у 2007 році державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року, невирішеними залишаються питання ефективної співпраці банківських установ із підприємствами АПК, механізми спрощення процедури

кредитування сільгосптоваровиробників та впровадження досвіду європейських країн щодо створення сприятливих умов для розвитку аграрного бізнесу.

Крім цього, вважаємо, що поєднання внутрішніх джерел фінансування сільськогосподарських підприємств, ресурсів універсальних і спеціалізованих фінансово-кредитних установ за безпосередньої державної фінансової підтримки підприємств галузі може в перспективі забезпечити фінансову основу ведення та розвитку бізнесу в сільському господарстві. Важливе значення належить удосконаленню механізмів державної підтримки сільського господарства, що мають враховувати національні особливості діяльності аграрного сектору та світові тенденції скорочення прямої державної підтримки сільськогосподарських підприємств, відповідно до вимог Світової організації торгівлі.

Література

1. Дашев Б.А. Кредитування агроформувань: проблеми та напрями стабілізації / Б.А. Дашев, С.Г. Черемісіна // Вісник Полтавської державної аграрної академії : зб. наук. праць. – 2012. – № 2. – С. 142-149.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.minagro.gov.ua>
4. Реальний сектор економіки – АПК. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.kmu.gov.ua/control/publish/realsektor>.
5. Статистичний бюлетень Офіційного інтернет-представництва Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/cate_gogy/cat_id=57897.
6. Чкан І.О. Кредитування підприємств та організацій сільського господарства / І.О. Чкан // Вісник Таврійського державного агротехнологічного університету : зб. наук. праць. – 2012. – № 2. – С. 252-258.

Малиновская О.Я., Пятница Н.Л. Проблема обеспечения кредитоспособности предприятий АПК Украины в послекризисный период

Рассмотрены проблемы обеспечения кредитоспособности предприятий агропромышленного комплекса Украины в послекризисный период. Исследована динамика кредитования сельскохозяйственных предприятий в Украине. Проанализирован ряд недостатков подержанного государственного финансирования предприятий АПК. Предложены направления улучшения кредитоспособности предприятий агропромышленного комплекса на основе сотрудничества государства, банковских учреждений и субъектов деятельности АПК.

Ключевые слова: хозяйственная деятельность, предприятия агропромышленного комплекса, кредитоспособность, лизинг, социальное партнерство.

Malinowska O.Ya., Pjatyntsy N.L. Problem of providing creditworthiness of companies AIC Ukraine in post-crisis period

The paper addresses the problem of creditworthiness of agricultural enterprises in the Ukraine after the crisis period. There are research the dynamics of crediting the agricultural enterprises in Ukraine. In the paper is also analyzed several shortcomings of state regulation of finance agricultural enterprises. There are proposed the main directions to improve the creditworthiness of agricultural enterprises on the basis of cooperation between the state, banks and stakeholders agribusiness.

Keywords: agriculture, agribusiness enterprises, credit, leasing, social partnership.

УДК 338.45:330.341.1

Здобувач Ю.Є. Мостіпан¹ –
ПВНЗ "Європейський університет"

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Розглянуто суть та наукові підходи щодо змісту поняття "адміністрування податків". Обґрунтовано основні засади реформування системи адміністрування податків в Україні, виходячи із норм чинного Податкового кодексу та стратегії модернізації Податкової служби України.

Ключові слова: адміністрування податків, система адміністрування податків, реформування системи адміністрування податків.

Постановка проблеми. Прагнення України інтегрувати у міжнародне економічне середовище потребує побудови та реалізації сталої концептуальної моделі економічного розвитку, що функціонуватиме на основі справедливої системи перерозподілу фінансових ресурсів у межах національної фінансової системи, у контексті якої виникає необхідність формування гармонійної національної податкової системи, яка дозволила б виконувати податкам не лише фіскальну функцію, а й сприяла їх регулятивному спрямуванню. Забезпечення належного виконання зазначених функцій визначається рівнем ефективності системи адміністрування податків, реформування якої назріла вже давно і зумовлена існуючими структурними диспропорціями, пов'язаними із проблемами формування взаємовідносин податкових органів та платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам докорінного реформування податкової системи, податкової служби та системи адміністрування податків присвячено праці багатьох науковців. Серед них заслуговують уваги наукові доробки В.Л. Андрущенко, Л.Я. Абрамчик, О.З. Дадашева, А.Г. Іванова, М.В. Камінська-Белобрової, А.В. Любанова, В.М. Мельника, Т.В. Некрасова, К.П. Проскуди, Т.Л. Томнюк тощо.

Проте, із введенням у дію з 2011 р. Податкового кодексу України, набула нового змісту система адміністрування податків і виникла необхідність її реформування шляхом адаптації раніше обумовлених заходів щодо її стратегічного розвитку та гармонізації у контексті передбачених положень чинного кодексу.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні змісту адміністрування податків, визначенні основних елементів системи адміністрування податків та вирішенні ключових проблем, пов'язаних із її реформуванням, що назріли у зв'язку із необхідністю її адаптації до визначеної стратегії модернізації податкової системи та чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкове адміністрування та податкова політика держави – взаємопов'язані фактори стану соціально-політичної системи держави. Вони взаємообумовлені, будь-які реформи у сфері оподаткування та фіскальної системи загалом завжди повинні передбачати ефективні механізми податкового адміністрування [8, с. 58].

¹ Наук. керівник: проф. Н.С. Прокопенко, д-р екон. наук